

Eftirlit í kjölfar ábendinga - Afísingarvökvi með metanóli

Dagsetning	27. febrúar 2020
Fyrirtæki	Bílabúð Benna ehf.
Heimilisfang	Krókhálsi 9, 110 Reykjavík
Kennitala	7112922929
Starfsemi	Verslun
Eftirlitsstaður	Verslun, Tangarhöfða 8 - 12
Fulltrúi fyrirtækis á vettvangi	Pórarinn Guðmundsson
Fulltrúar UST	Ísak Sigurjón Bragason, Einar Oddsson
Tegund eftirlits	Efnaeftirlit
Tengiliður fyrirtækis	Pórarinn Guðmundsson

SAMANTEKT

Umhverfisstofnun fór í eftirlit hjá Bílabúð Benna ehf. þann 27. febrúar 2020 í kjölfar ábendinga um að þar væru boðnar til sölu efnavörur sem ekki stæðust kröfur efnalaga nr. 61/2013. Við athugun í versluninni fannst varan Rain-X De-Icer Windshield Washer Fluid sem grunur lék á að uppfyllti ekki kröfur reglugerðar nr. 888/2015 um skráningu, mat, leyfisveitingu og takmarkanir að því er varðar efni (REACH), sem sett er með stoð í efnalögum og innleiðir í íslenskan rétt reglugerð (EB) nr. 1907/2006 um sama efni með síðari breytingum. Í ljósi þessa gruns stöðvaði Umhverfisstofnun markaðssetningu vörunnar tímabundið frá 28. febrúar 2020 meðan málið var rannsakað. Fyrirtækinu var veittur frestur til 12. mars 2020 til að sýna fram á að varan hafi verið sett á markað fyrir gildistöku banns frá 9. maí 2019 um setningu rúðuhreinsi- og afísingarvökva, sem innihalda 0,6% metanól eða meira, á markað fyrir almenning. Sala birgða, sem fluttar voru inn fyrir gildistöku bannsins, til almennings er heimil.

Bílabúð Benna ehf. skilaði gögnum til Umhverfisstofnunar sem sýndu fram á að varan sem um ræðir var flutt inn fyrir gildistöku bannsins og því er heimilt að markaðssetja vöruna til almennings.

Áréttað verður við fyrirtækið að þegar varan er sett aftur í sölu eftir afléttingu tímabundinnar stöðvunar á markaðssetningu skuli í samræmi við ákvæði í 24. gr. efnalaga koma henni þannig fyrir á útsölustöðum að hún sé ekki aðgengileg viðskiptavinum heldur skuli hún afhent sérstaklega.

MERKING HUGTAKA OG SKAMMSTAFANIR

Merking eftirfarandi hugtaka og skammstafana sem notuð eru í skýrslunni er sem hér segir:

CLP: Reglugerð (EB) nr. 1272/2008 um flokkun, merkingu og pökkun efna og efnablandna sem innleidd er í reglugerð nr. 415/2014 um flokkun, merkingu og umbúðir efna og efnablandna¹.

ECHA: Efnastofnun Evrópu (e. European Chemicals Agency)² sem ber ábyrgð á margvíslegum verkefnum á forsendum ýmissa reglugerða, m.a. CLP og REACH.

REACH: Reglugerð (EB) nr. 1907/2006 um skráningu, mat, leyfisveitingu og takmarkanir, að því er varðar efni sem innleidd er í reglugerð nr. 888/2015 um skráningu, mat, leyfisveitingu og takmarkanir að því er varðar efni (REACH)³.

Hættuflokkun/flokkun: Flokkun skv. viðeigandi ákvæðum CLP um mat á þeim áhættum sem fylgja notkun tiltekins efnis eða efnablöndu. Nánar er rætt um flokkun aftar í skýrslunni.

Innflytjandi: Aðili sem flytur vörur frá löndum utan Evrópska efnahagssvæðisins (EES) inn á EES.

UMFANG EFTIRLITS

Umhverfisstofnun vísar í bréf stofnunarinnar, dags. 27. febrúar 2020, þar sem kynnt var eftirlit í kjölfar ábendingar um að vörur sem ekki standast kröfur efnalaga nr. 61/2013 væru boðnar til sölu í verslun fyrirtækisins, sbr. hlutverk Umhverfisstofnunar með framkvæmd laganna. Eftirlitið fór fram sama dag og var markmið þess að skoða hvort tilteknar vörur í versluninni uppfylltu kröfur hvað varðar takmörkun á markaðssetningu metanóls í rúðuhreinsi- og afísingurvökum sbr. 69. lið XVII. viðauka við REACH. Einnig var skoðað hvort aðgengi viðskiptavina að vörunni væri í samræmi við ákvæði 24. gr. efnalaga um aðgengi að eiturefnum á útsölustöðum.

Takmörkun á markaðssetningu metanóls í rúðuhreinsi- og afísingurvökum

Í XVII. viðauka við REACH er kveðið á um ýmsar takmarkanir að því er varðar framleiðslu, setningu á markað og notkun tiltekinna hættulegra efna, efnablandna og hluta. Í 69. lið viðaukans er kveðið á um að metanól skuli „*ekki sett á markað fyrir almenning eftir 9. maí 2019, í rúðuhreinsi- eða afísingurvökva, í styrk sem er jafnmikill eða meiri en 0,6% miðað við þyngd*“. Setning á markað í þessu samhengi á við um fyrstu markaðssetningu á EES-svæðinu, þ.e. innflutning ef um efni frá landi utan EES er að ræða. Endursala þeirra efna sem sett voru á markað fyrir þann tíma brýtur ekki í bága við framangreint bann og er því heimil meðan birgðir endast.

Eins og fram kemur í aðfararorðum reglugerðar (ESB) 589/2018⁴, sem bætti framangreindu banni við takmarkanir XVII. viðauka við REACH, er markmið bannsins að koma í veg fyrir þá áhættu fyrir heilbrigði manna sem skapast vegna váhrifa frá metanóli í slíkum vökum. Í þessu tilliti er meðal annars vísað til metanóleitrunar í kjölfar inntöku á rúðuhreinsivökum og menguðu alkóhóli af slysi, þ.m.t. eitranir hjá börnum.

¹ Samsett reglugerð nr. 415/2014 á vef Umhverfisstofnunar: <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/Flokkun-og-merkingar/samsett-reglugerd-nr-415-2014.html>

² Vefur Efnastofnunar Evrópu: <https://echa.europa.eu/>

³ Samsett reglugerð nr. 888/2015 á vef Umhverfisstofnunar: <https://ust.is/library/Skrar/Atvinnulif/Efni/REACH/samsett-reglugerd-nr-888-2015.html>

⁴ Íslenskur texti reglugerðar (ESB) 589/2019: <https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/other-legal-documents/translated-acts/icelandic/i32018R0589.pdf>

Eins og fram kemur í texta ákvæðisins tekur bannið til markaðssetningar til almennings. Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemdir við að rúðuvökva sem inniheldur metanól í meiri styrk en nemur 0,6% sé bætt á þar til gerð kerfi í bifreiðum af þjónustuaðila enda sé með því komið í veg fyrir þá áhættu fyrir heilbrigði sem skapast af sölu til almennings og reglugerðin vísar til.

Eiturefni

Fjallað er um markaðssetningu eiturefna og notendefnaleyfisskyldra vara í 24. gr. efnalaga nr. 61/2013. Undir umfang eftirlitsins fellur ákvæði um að eiturefnum skuli komið þannig fyrir á útsölustöðum að þau séu ekki aðgengileg viðskiptavinum heldur skuli þau afhent sérstaklega. Athygli er vakin á að fleiri ákvæði um markaðssetningu eiturefna og notendaleyfisskyldra vara, sem ekki falla undir umfang þessa eftirlits, er að finna í 24. gr. laganna s.s.:

- Einstaklingur skal vera 18 ára eða eldri til að taka við, kaupa og nota eiturefni.
- Kaupandi og viðtakandi skulu veita upplýsingar um til hvers og hvar nota skuli eiturefnið og framvísa skilríkjum til að staðfesta á sér deili.
- Til að taka við og kaupa eiturefni í því skyni að nota það við framkvæmd vinnu skal framvísa eiturefnaleyfi sem veitt hefur verið af Vinnueftirliti ríkisins.

NIÐURSTÖÐUR EFTIRLITS

Eftirtalin vara sem féll undir umfang eftirlitsins var skoðuð:

Rain-X De-Icer Windshield Washer Fluid

Um er að ræða vöru markaðssetta sem afisingarvökva fyrir bílrúður í 3.78 L plastbrúsum með öryggisloki. Varan er merkt með hættumerkjum GHS02 (eldfimt), GHS06 (höfuðkúpa og krosslagðir leggir) og GHS08 (alvarlegur heilsuskaði), hættu- og varnaðarsetningum á íslensku, upplýsingum um að varan innihaldi metanól, og nafni og heimilisfangi birgis. Vörunni var stillt upp þannig að hún var aðgengileg viðskiptavinum í aðalrými verslunarinnar.

Fyrirtækið hefur skilað inn gögnum sem sýna fram á að varan hafi verið sett á markað á EES-svæðinu fyrir gildistöku banns við markaðssetningu til almennings sem kveðið er á um í 69. lið XVII. viðauka við REACH.

FRÁVIK⁵

ÚTLÁT EITUREFNA

-Varan er aðgengileg viðskiptavinum og ekki afhent sérstaklega.

Í skilningi efnalaga nr. 61/2013 er eiturefni „efni eða efnablanda sem í litlu magni veldur dauða, bráðum eða langvarandi skaða á heilsu við innöndun, inntöku eða í snertingu við húð og flokkast sem slík í reglugerð“. Reglugerð með yfirliti yfir hvaða efni flokkist sem eiturefni hefur ekki verið sett en í ljósi þess að varan sem um ræðir fellur í hættuflokkinn *bráð eiturhrif* 3 skv. CLP og skal bera hættumerkið GHS06 (höfuðkúpa og krosslagðir leggir) er það mat Umhverfisstofnunar að um sé að ræða eiturefni í skilningi efnalaga. Í ljósi þess heyrir varan undir ákvæði 5. mgr. 24. gr efnalaga þar sem kveðið er á um að eiturefni skuli ekki vera aðgengileg viðskiptavinum heldur skuli þau afhent sérstaklega.

⁵ Framkvæmd telst ekki í samræmi við kröfur sem settar eru fram í lögum eða reglugerðum

ÁBENDINGAR

Umhverfisstofnun áréttar að efnalög nr. 61/2013 leggja ýmsar skyldur á aðila sem flytja vörur sem falla undir gildissvið laganna inn á EES-svæðið þrátt fyrir að ekki sé krafist sérstaks leyfis til innflutnings. Þannig þarf að skrá innflutt efni hjá Efnastofnun Evrópu (ECHA) í samræmi við 22. gr. laganna og ákvæði REACH reglugerðarinnar ef innflutningurinn nemur 1 tonni eða meira á ári, öryggisblöð á íslensku eða ensku sem uppfylla ákvæði II. viðauka við sömu reglugerð þurfa að vera til reiðu og hættuflokkun og -merkingar í samræmi við reglugerð þar um eru einnig á ábyrgð innflytjanda. *Athugið að þegar fyrirtæki á Íslandi flytja vörur hingað til lands frá öðrum löndum innan EES eða vörur sem sannanlega hafa verið skráðar af eina fulltrúa (e. only representative) framleiðanda utan EES eru viðkomandi fyrirtæki hér á landi ekki innflytjendur í skilningi REACH reglugerðarinnar.*

Markaðssetning efna sem ekki hafa verið skráð eða eftir atvikum leyfð samkvæmt ákvæðum efnalaga er óheimil. Einnig er vert að geta þess að brot á skráningarskyldu skv. 22. gr. laganna er meðal þeirra brota sem leitt geta til álagningar stjórnvaldssekta skv. 62. gr. sömu laga. Upphæð slíkrar sektar skal „fyrir hvert efni- eða efnablöndu, miðað við tvöfalt skráningargjald Efnastofnunar Evrópu (ECHA), samkvæmt gjaldskrá stofnunarinnar, að viðbættu tvöföldu andvirði þess efnis eða efnablöndu samkvæmt vörureikningi“ skv. reglugerð nr. 590/2018 um stjórnvaldssektir fyrir brot á efnalögum⁶.

Reykjavík, 10. mars 2020

Ísak Sigurjón Bragason

⁶ Reglugerð um stjórnvaldssektir fyrir brot á efnalögum: <https://www.reglugerd.is/reglugerdir/allar/nr/590-2018>